

YTTRANDE

2020-03-05

Ärendenr:

NV-00655-20

Mark- och miljödomstolen vid
Östersunds tingsrätt
mmd.ostersund@dom.se

Yttrande i mål nr M 3780-19 angående ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och ändrad produktion vid anläggningen SCA Ortviken, Sundsvalls kommun

Med anledning av domstolens kungörelse, aktbilaga 5, anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av SCA Graphic Sundsvall AB:s (bolagets) ansökan om tillstånd till fortsatt och ändrad produktion vid SCA Ortviken.

1. Inställning

Naturvårdsverket avstår från att lämna synpunkter på den ansökta verksamhetens tillåtlighet och yrkandet om byggnadstillstånd.

Naturvårdsverket har av resursskäl i huvudsak begränsat sin granskning av ansökan till frågor som rör energihushållning och närliggande förhållanden som har betydelse för denna. I detta avseende anser Naturvårdsverket att ansökan behöver kompletteras med uppgifter i enlighet med vad som framgår nedan under punkt 2.

2. Behov av kompletteringar

För att underlätta läsningen görs under respektive kompletteringspunkt hänvisning till var i ansökningshandlingarna den aktuella frågan berörs. Med förkortningen ”TB” avses fortsättningsvis den tekniska beskrivning som ingår i ansökan som bilaga A.

Energiushållning

1. Förtydligande och kompletteringar av uppgifter om energianvändning:
 - a) Angivelse av var i processflödet gränsen är dragen mellan massa-tillverkning och papperstillverkning samt hur energianvändning i gemensamma funktioner, t.ex. avloppsvattenrening, har fördelats på massa- respektive pappersproduktion. (TB 8.2)
 - b) Uppgifter om specifik ångvärmeförbrukning respektive elförbrukning separat redovisade för produktion av TMP-massa respektive CTMP-massa. (TB 8.2.2, 8.2.7)
 - c) Separat redovisning av förbrukning av värme respektive el vid upplösning av inköpt massa, skilt från förbrukningen i övriga delar av pappersproduktionen. (TB 8.2.2., 8.2.7)
 - d) Separat redovisning av förbrukning av el och värme för torkning av pumpassa till avsalumassa (flingtork), d.v.s. skilt från förbrukningen vid pappersproduktion och vid övriga delar av massaproduktionen. (TB 8.2.2, 8.2.7)
 - e) Separat redovisning av förbrukning av el i elpanna. (TB 8.2.7)
2. Jämförelse vad gäller energiförbrukning mellan den "HT-teknik" som bolaget avser att använda, med konventionell teknik för produktion av CTMP-massa. (TB 8.2.3)
3. Separat redovisning av ångåtervinningens storlek vid produktion av CTMP-massa respektive TMP-massa.
4. Närmare beskrivning av elproduktionen: Vilka av pannorna som är anslutna till turbinen, vilka ångtryck och temperaturer som pannorna är utformade för, vilket eller vilka mottryck som turbinen har uttag för. Vilka möjligheter det finns att öka elproduktionen genom åtgärder på pannor, turbin eller ångförbrukare.
5. Redovisning av möjliga åtgärder för energieffektivisering som har framkommit vid den energikartläggning som bolaget gjort och i det energispararbete (ESAVE) som bolaget bedriver. Förutom en beskrivning av själva åtgärderna bör redovisas möjlig energibesparing, investerings- och driftskostnader, lönsamhetskalkyl där ingående kalkylvärden framgår, bolagets ställningstagande till om de ska genomföras eller inte samt eventuell tidplan för genomförande av åtgärderna. (TB 8.2.8; TB bilaga 14.1)
6. Redovisning av specifik elförbrukning i raffinörer för hittillsvarande och ansökt verksamhet (TMP respektive CTMP-massa). Åtgärder som har vidtagits för att minska den specifika elförbrukningen och öka ångåtervinningen samt vilka ytterligare åtgärder som skulle vara möjliga för att effektivisera energianvändningen i raffinörerna. (TB bilaga 14.1)
7. Förklaring till den ökade förbrukningen av fossil eldningsolja 2017–2018 och vid ansökt produktion. Möjligheter att ersätta användningen av fossil eldningsolja med förnyelsebart bränsle eller andra åtgärder för att minska förbrukningen. (TB 8.2.4)

8. Uppgift om förutsättningar för att använda IR istället för gasol vid torkning av bestrykningsmedel, och vilken elförbrukning detta skulle innebära. (TB 8.2.3, 8.2.4)
9. Uppgift om det är möjligt att använda varmvatten istället för ånga för att tina ved under vintertid. (Ansökan 2.2.4)
10. Redogörelse för möjliga åtgärder för att höja torrhalten i bark till 45 % eller högre. (TB 5.2)
11. Uppgift om ifall skopress finns installerad på pappersmaskinerna. Om skopress saknas bör förutsättningarna för att installera sådan redovisas.

Bränsleanvändning och utsläpp av koldioxid från mobila källor

12. Redovisning av förbrukning av bränslen, fossila och icke-fossila, samt utsläpp av koldioxid från mobila källor vid verksamheten. I redovisningen ska ingå möjligheter till att reducera förbrukningen av fossilt bränsle samt utsläpp av koldioxid, t.ex. genom byte till biobränsle, bränslebesparande åtgärder eller byte till eldrivna maskiner och fordon. För vedgårdstruckar bör även redovisas den bullerreduktion som kan erhållas vid övergång till eldrivna truckar. (MKB 8.6)

Energihushållning med anknytning till vattenförbrukning och avloppsvattenrening

13. Förbrukning av processvatten uppdelad på produktion av TMP-massa, CTMP-massa respektive pappersproduktion. Redogörelse för vilka möjligheter som finns att reducera vattenförbrukningen. (TB 8.1)
14. Uppgift om det är möjligt att komplettera nuvarande avloppsvattenrening med ett anaerobt reningssteg med nyttiggörande av biogas. (Ansökan sid 7; TB 9.7)

3. Grunder

Vad en ansökan om tillstånd ska innehålla regleras i 22 kap. 1 § miljöbalken. Enligt första punkten i bestämmelsen ska ansökan innehålla bl.a. uppgifter om produktionsmängd och om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen samt om energianvändning. Av andra punkten följer att ansökan ska innehålla uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp. Enligt fjärde punkten ska ansökan innehålla förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs.

Efterfrågade kompletteringar i punkterna 1–15 ovan utgör nödvändigt underlag för att ansökan ska kunna ligga till grund för prövning enligt 22 kap. 1 § miljöbalken samt för att kunna bedöma om sökanden kan anses uppfylla de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken.

4. Utveckling av kompletteringsbehovet

SCA Ortviken använde 2018 1 650 GWh elenergi, vilket såvitt Naturvårdsverket känner till, innebär att bolaget är Sveriges tredje största enskilda elförbrukare. Med den elförbrukning som bolaget uppger för ansökt produktion, 2 120 GWh, skulle SCA Ortviken bli den allra största enskilda elförbrukaren. Den egna elproduktionen är låg, självförsörjningsgraden är endast ca 4 %. Bolaget använder även stora mängder bränslen. Vid ansökt produktion beräknas förbrukningen till 1 150 GWh biobränsle och fossila bränslen i form av 55 GWh gasol (4 300 ton) och 40 GWh fossil eldningsolja (3 600 m³). SCA Ortviken är därmed en verksamhet med stor energiförbrukning för vilken Mark- och miljööverdomstolen i ett flertal domar¹ klargjort att det bör övervägas att föreskriva särskilda villkor om energihushållning. Naturvårdsverket anser att frågan om energihushållning är av central betydelse i tillståndsprövningen.

Energhushållning (I-11)

1. För att kunna förstå energianvändningen och bedöma energieffektivitet behöver det vara tydligt hur data har beräknats. För att kunna jämföra energiförbrukningen över tid vid SCA Ortviken och med branschen i övrigt behöver energiförbrukningen vara uppdelad på olika delar av produktionen för att kunna ta hänsyn till olika sammansättningar av produktionen, såsom andelen av olika massatyper, mängden avsalumassa respektive inköpt massa o.s.v. Systemgränserna behöver vara väldefinierade, t.ex. vad som räknas till massaproduktionen respektive pappersproduktionen. För Ortviken behöver uppgifter som avser massaproduktionen vara uppdelad på TMP- respektive CTMP-massa. För att kunna jämföra produktion av avsalumassa med produktion av pumpmassa vid integrerad massa- och pappersproduktion behöver torkningen av pumpmassan till avsalumassa redovisas separat. I bolagets redovisning har produktionen av torkad avsalumassa sammanförts med pappersproduktion vilket är missvisande. För att kunna jämföra pappersproduktion som baseras på inköpt massa med pappersproduktion baserad på egen pumpmassa behöver upplösningen av inköpt massa särredovisas. Gemensamma funktioner såsom t.ex. råvatten- och avloppsvattenrening bör fördelas så långt möjligt på de olika produktions-typerna. (TB 8.2, 8.2.2., 8.2.7)
2. Bolaget uppger att den s.k. HT-teknik som man avser att använda leder till lägre elförbrukning vid raffinering. Redovisning bör göras av hur den valda tekniken förhåller sig till konventionell teknik. (TB 6.1.2, s 18)
3. Bolaget redovisar data för den samlade ångåtervinningen och uppger att det vid ansökt verksamhet inte sker någon större förändring vad gäller ångproduktion samt (TB 8.2.3, sid 30). Den vaga uppgift som bolaget ger för förtydligas med data avseende ångåtervinningens storlek så att skillnaden mellan TMP- och CTMP-massa framgår.

¹ Se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-06-27 i mål M 7429-13 "Rönnskär", Miljööverdomstolen dom 2007-12-18 i mål M 1352-07 "Swedish Tissue", Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-01-19 i mål M 3173-15 "Södra Cell Mörrum".

4. Hushållning med energi innebär bl.a. att på ett effektivt sätt ta tillvara möjligheterna till elproduktion. I ansökan beskrivs elproduktionen endast översiktligt. Dagens elproduktion och möjligheten att öka denna bör beskrivas närmare, jämför även BAT 6 c och j i PP BAT. (TB 8.2.1)
5. Bolaget redovisar att en energikartläggning genomförts 2016 enligt lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag, LKL. Identifierade åtgärder redovisas dock endast översiktligt och bör redovisas närmare. Framför allt saknas uppgifter från den åtgärdsplan som bolaget enligt LKL ska upprätta. Bolaget uppger vidare att man kontinuerligt arbetar med energispararbete (ESAVE), men uppger inte närmare vilka åtgärder som avser att vidtas och vilken energieffektivisering bolaget beräknar kunna uppnå. (TB 8.2.8; TB bilaga 14.1)
6. Den del av processen som har den största elförbrukningen är raffinörerna. Produktion av CTMP-massa borde innebära en lägre specifik elförbrukning än vid produktion av TMP-massa. Oavsett detta kommer elförbrukningen vid SCA Ortvikens fortfarande vara mycket stor. Det finns därför starka skäl att för framtida TMP- och CTMP-produktion så långt som möjligt minska den specifika elförbrukningen och uppnå en effektiv ångåtervinning. I bolagets BAT-redovisning (BAT 41 a, b) uppges angående energieffektiva raffinörer att den effektivaste maskintypen, dubbeldisk, används och att ånga återvinns. Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska den som bedriver yrkesmässig verksamhet tillämpa bästa möjliga teknik. Bäst möjliga teknik utgör utgångspunkten för att bedöma frågan om vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska krävas. Ekonomiska och miljömässiga avvägningar ska sedan ske med tillämpning av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken. Mot bakgrund av att underlaget för BAT-slutsatser i PP BAT är upp mot tio år gamla och att det kontinuerligt sker en teknikutveckling, t.ex. av nya typer av malsegment, är det motiverat att bolaget redovisar vilka tekniska möjligheter det finns till framtida ytterligare effektivisering av energianvändningen i raffinörerna vid TMP- och vid CTMP-produktion (TB bilaga 14.1)
7. Enligt bolagets redovisning ökade användningen av eldningsolja från 23 GWh 2016, 21 GWh 2017 till 43 GWh år 2018, och beräknas till 40 GWh vid ansökt produktion. Specifikt räknat relativt produktionen innebär det en förbrukning på ca 30 kWh/ton papper 2016–2017, 61 kWh/ton papper år 2018 samt 47 kWh/ton papper vid ansökt produktion. Förklaring bör ges till ökningen av oljeförbrukningen och bolaget bör redovisa hur förbrukningen kan minskas vid ansökt produktion. (TB 8.2.4, sid 30)
8. Bstrykningsskiktet torkas idag med gasol. Ett alternativ till gasoltork är att använda elektrisk IR-tork och på så sätt minska användningen av fossilt bränsle, vilket bolaget bör redovisa förutsättningarna för. (TB 8.2.3, 8.2.4, sid 30–31)
9. Generellt bör där så är möjligt användas varmvatten istället för ånga. Varmvatten finns ofta tillgängligt som restvärme och ångan kan i så fall istället

användas för elproduktion. Bolaget bör redovisa om varmvatten helt eller delvis kan ersätta ånga för upptining av ved vintertid. (Ansökan 2.2.4)

10. Bark torkas idag till 43 %. Med moderna barkpressar torde det vara möjligt att uppnå 45 % torrhalt eller mer på bark från barrved. En högre torrhalt ger ett högre energiutbyte och jämnare drift i biobränslepannorna. (TB 5.2, sid 11)
11. Av ansökan framgår inte om pappersmaskinerna är utrustade med skopress. Med en skopress effektiviseras avvattningen, en högre torrhalt kan uppnås efter pappersmaskinens pressparti och ångförbrukningen kan minskas i det efterföljande torksteget. Bolaget bör redovisa om skopress finns installerade vid pappersmaskinerna, och om så inte är fallet bör bolaget redovisa tekniska möjligheter, kostnader och energibesparing för att installera skopress, eller eventuellt andra åtgärder som ger motsvarande energi-effektivisering.

Utsläpp till luft och energihushållning (12)

12. Enligt ansökan (MKB 8.6) används 300–350 ton diesel per år för interna transporter. Bolaget uppger att eftersom verksamheten omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter får villkor om begränsning av koldioxidutsläpp eller villkor om reglering av använd mängd fossilt bränsle inte föreskrivas. Detta är inte helt korrekt. Enligt 1 kap. 2 § lagen om handel med utsläppsrätter avses med ”anläggning” en ”fast teknisk enhet”. Mobila källor vid en anläggning ingår sålunda inte i utsläppshandeln. Vid tillståndsprövning enligt miljöbalken kan därmed villkor ställas på utsläpp av koldioxid som härrör från användning av fossilt bränsle i vedgårdstruckar, vid interna transporter eller från andra mobila källor. Bolaget bör därför närmare redovisa förbrukningen av fossila bränslen och utsläpp av koldioxid från interna transporter och annan mobil utrustning samt vilka möjligheter det finns att reducera användningen och utsläppen. Vedgårdstruckar är vanligen en betydande bullerkälla. Eldrivna truckar finns nu på marknaden med lägre bulleremission. Även detta bör redovisas för att kunna väga in även denna miljöfördel vid valet av fordon.

Utsläpp till vatten och energihushållning (13-14)

13. I ansökan redovisas den totala förbrukningen av råvatten till process respektive kylvatten. För att kunna bedöma vattenförbrukningen jämfört med branschen och BAT (BAT 5 i PP BAT) behöver vattenförbrukning och avloppsvattenmängd redovisas separat för TMP-, CTMP- respektive pappersproduktion. Minskad vattenförbrukning innebär lägre förbrukning av värmeenergi för uppvärmning av processvatten och är således en energihushållningsåtgärd. Mindre vattenförbrukning innebär också lägre flödesbelastning på avloppsreningsverket med möjlighet till högre reningsgrad. Även möjligheten att minska vattenförbrukningen bör redovisas. (TB 8.1, sid 26)

14. Teknik för anaerob rening av avloppsvatten har visat sig kunna tillämpas med bra resultat på avloppsvatten från tillverkning av mekanisk massa. Vid anaerob avloppsvattenrening kan bildad biogas (metan) samlas upp och nyttiggöras, antingen för energiproduktion i den egna verksamheten eller efter uppgradering användas som fordonsbränsle. Anaerob avloppsrening har ur energisynpunkt även fördelen att elförbrukningen minskar i blåsmaskiner, till skillnad från den ökning av elförbrukningen som kan förväntas vid den uppgradering av nuvarande luftade biosteg som bolaget uppger sig planera. Bolaget bör därför i ansökan redovisa möjligheten till ett framtida anaerobt steg för avloppsvattenrening, med utnyttjande av bildad biogas. (Ansökan sid 7; TB 9.7))

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Karin Dunér.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit tekniska miljöjurist Caroline Appelberg och Olof Åkesson, den sistnämnde föredragande.

För Naturvårdsverket

Karin Dunér

Olof Åkesson

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till
SCA Graphic Sundsvall AB
Länsstyrelsen i Västernorrlands län